
MONOGRAFIE PRAWNICZE

STOSUNEK PRACY
WYNIKAJĄCY Z UMOWY
W PRAWIE PRYWATNYM
MIĘDZYNARODOWYM

WITOLD KUROWSKI

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

WITOLD KUROWSKI • STOSUNEK PRACY WYNIKAJĄCY Z UMOWY
W PRAWIE PRYWATNYM MIĘDZYNARODOWYM

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Małgorzata Sieradzka

**CHARAKTER PRAWNY POSTĘPOWANIA I RODZAJE
ROZSTRZYGNIEĆ WYDAWANYCH W POSTĘPOWANIU
W SPRAWACH PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH ZBIOROWE
INTERESY KONSUMENTÓW**

Marcin Menkes

**GOVERNANCE GOSPODARCZY – STUDIUM PRAWNO-
MIĘDZYKRAJOWE**

Małgorzata Wach-Pawliczak

**WYŁĄCZENIE WSPÓLNIKA ZE SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ
ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ**

Anna Walaszek-Pyziół (red.)

**INTERDYSCYPLINARNE PROBLEMY NIELEGALNEGO
POBORU ENERGII. STUDIUM PRAWNE**

Sabina Kubsik

**PRZEDKONTRAKTOWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ODSZKODOWAWCZA Z TYTUŁU NIEUCZLIWYCH
NEGOCJACJI**

Marcin Aślanowicz

POZYCJA PRAWNA ARBITRA W ARBITRAŻU HANDLOWYM

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

STOSUNEK PRACY
WYNIKAJĄCY Z UMOWY
W PRAWIE PRYWATNYM
MIĘDZYNARODOWYM

WITOLD KUROWSKI

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa: dr hab. Grzegorz Żmij

Publikacja dofinansowana przez Fundację Wydziału Prawa
i Administracji Uniwersytetu Śląskiego „Facultas Iuridica”

Publikacja rekomendowana przez Centrum Badań
Nad Europejskim Prawem Prywatnym (RCEPL)

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9169-4

ISBN e-book 978-83-255-9170-0

Agnieszce i Rodzicom

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XVII
Wykaz orzecznictwa	XLI
Wprowadzenie	XLV
Rozdział I. Unormowania kolizyjne stosunku pracy. Uwagi	
prawnoporównawcze	1
§ 1. Uwagi ogólne	1
§ 2. Stosunki pracy w dawnych polskich ustawach kolizyjnych	3
I. Ustawy kolizyjne z 1926 r.	3
II. Ustawa – Prawo prywatne międzynarodowe z 1965 r.	7
1. Uwagi ogólne	7
2. Wybór prawa	9
3. Prawo właściwe w braku wyboru prawa	16
4. Stosunek Prawa prywatnego międzynarodowego z 1965 r. do dyrektywy 96/71/WE	24
5. Zdolność stron do zawarcia umowy o pracę i dokonywania czynności w ramach stosunku pracy	28
6. Forma umowy o pracę oraz jednostronnych czynności prawnych dokonywanych w ramach stosunku pracy	34
§ 3. Unormowania kolizyjne stosunków pracy w wiążących Polskę umowach międzynarodowych	37
§ 4. Stosunki pracy w wybranych zagranicznych regulacjach kolizyjnych	43
§ 5. Międzynarodowe publiczne prawo pracy	51
Rozdział II. Zagadnienia kwalifikacyjne	57
Rozdział III. Kolizyjne unormowanie umowy o pracę	73
§ 1. Uwagi ogólne	73
§ 2. Wybór prawa dla umowy o pracę	80
§ 3. Ograniczenie zakresu zastosowania prawa wybranego	97
§ 4. Prawo właściwe w braku wyboru prawa	109
I. Uwagi ogólne	109

II. Prawo państwa, w którym (lub – gdy takiego brak – z którego) pracownik zazwyczaj świadczy pracę w wykonaniu umowy	112
III. Prawo państwa, w którym znajduje się przedsiębiorstwo, za pośrednictwem którego zatrudniono pracownika (w którym pracownik został zatrudniony)	145
IV. Reguła korekcyjna	153
Rozdział IV. Wpływ przepisów wymuszających swoje zastosowanie na statut stosunku pracy	163
§ 1. Uwagi ogólne	163
§ 2. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie <i>legis fori</i>	179
§ 3. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie kraju trzeciego	184
Rozdział V. Pozycja prawna pracowników delegowanych do świadczenia pracy w innym państwie	193
§ 1. Uwagi ogólne	193
§ 2. Delegowanie pracowników przez przedsiębiorców prowadzących działalność w państwie członkowskim do wykonywania pracy na terytorium innego państwa członkowskiego	201
I. Uwagi ogólne	201
II. Zakres podmiotowy dyrektywy 96/71/WE	204
III. Okres delegowania	212
IV. Zakres przedmiotowy dyrektywy 96/71/WE	217
1. Maksymalne okresy pracy i minimalne okresy wypoczynku oraz minimalny wymiar płatnych urlopów rocznych	221
2. Minimalne stawki płacy wraz ze stawką za nadgodziny (z wyjątkiem uzupełniających zakładowych systemów emerytalnych)	225
3. Warunki wynajmu pracowników, w szczególności przez przedsiębiorstwa zatrudnienia tymczasowego	242
4. Zdrowie, bezpieczeństwo i higiena w miejscu pracy oraz środki ochronne stosowane w odniesieniu do warunków zatrudniania kobiet ciężarnych lub kobiet tuż po urodzeniu dziecka, a także co do dzieci i młodzieży	245
5. Równe traktowanie kobiet i mężczyzn oraz inne postaci równouprawnienia (niedyskryminacji)	248
V. Możliwość objęcia zakresem ochrony wynikającej z dyrektywy 96/71/WE innych elementów stosunku pracy niż wskazane w jej art. 3 ust. 1 lit. a–g	250

VI. Relacja pomiędzy prawem państwa przyjmującego (miejsca wykonywania pracy) a statutem stosunku pracy (art. 3 ust. 7 dyrektywy 96/71/WE)	256
VII. Przepisy regulujące warunki zatrudnienia, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. a–g dyrektywy 96/71/WE, jako przepisy wymuszające swoje zastosowanie	258
§ 3. Delegowanie pracowników przez przedsiębiorców prowadzących działalność poza państwem członkowskim do wykonywania pracy na terytorium Polski	264
§ 4. Delegowanie pracowników przez przedsiębiorców prowadzących działalność w Polsce (państwie członkowskim) do wykonywania pracy na terytorium państwa innego niż państwo członkowskie	266
Rozdział VI. Prawo właściwe dla stosunku pracy wynikającego z innego źródła niż umowa o pracę – wzmianka	269
Rozdział VII. Zakres zastosowania prawa właściwego	277
§ 1. Uwagi ogólne	277
§ 2. Umowa o pracę	279
§ 3. Treść stosunku pracy	288
I. Uwagi ogólne	288
II. Rodzaj, miejsce i warunki pracy	292
III. Czas pracy	295
IV. Wynagrodzenie pracownika	298
V. Urlop pracowniczy oraz inne przypadki przerw w świadczeniu pracy	310
VI. Bezpieczeństwo i higiena pracy	315
VII. Inne prawa i obowiązki pracownicze	318
§ 4. Odpowiedzialność pracownika	321
§ 5. Wygaśnięcie stosunku pracy	327
§ 6. Wypadki przy pracy	329
§ 7. Własność intelektualna a stosunek pracy	334
Rozdział VIII. Zdolność stron umowy o pracę	337
§ 1. Uwagi ogólne	337
§ 2. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych pracownika ...	340
§ 3. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych pracodawcy ...	347
Rozdział IX. Forma umowy o pracę i innych czynności prawnych dokonywanych w ramach stosunku pracy	353
Rozdział X. Umowy towarzyszące stosunkowi pracy	361
Rozdział XI. Umowa o pracę i stosunek z niej wynikający a upadłość międzynarodowa	365

Rozdział XII. Unormowania kolizyjne zbiorowego prawa pracy	371
§ 1. Uwagi ogólne	371
§ 2. Układy zbiorowe pracy i inne porozumienia grupowe	372
§ 3. Spory zbiorowe pracowników i prawo do strajku	378
Indeks rzeczowy	385

Wykaz skrótów

1. Akty normatywne

AlbanU	ustawa albańska z 2.6.2011 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
BułgU	ustawa bułgarska z 17.5.2005 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
ChinU	ustawa chińska z 28.10.2010 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
CzarnogU	ustawa czarnogórska z 23.12.2013 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
CzeskaU	ustawa czeska z 25.1.2012 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
DelegPracU	ustawa z 10.6.2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz.U. z 2016 r. poz. 868)
DomU	ustawa dominikańska z 15.10.2014 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
dyrektywa 91/533/EWG	dyrektywa Rady 91/533/EWG z 14.10.1991 r. w sprawie obowiązku pracodawcy dotyczącego informowania pracowników o warunkach stosowanych do umowy lub stosunku pracy (Dz.Urz. UE L Nr 288 z 18.10.1991 r., s. 32)
dyrektywa 96/71/WE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 96/71/WE z 16.12.1996 r. dotycząca delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz.Urz. UE L Nr 18 z 21.1.1997 r., s. 1)
dyrektywa 2003/88/WE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/88/WE z 4.11.2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.Urz. UE L Nr 299 z 18.11.2003 r., s. 9)
dyrektywa 2008/104/WE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/104/WE z 19.11.2008 r. w sprawie pracy tymczasowej (Dz.Urz. UE L Nr 327 z 5.12.2008 r., s. 9)
dyrektywa 2014/67/UE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/67/UE z 15.5.2014 r. w sprawie egzekwowania dyrektywy 96/71/WE dotyczącej delegowa-

	nia pracowników w ramach świadczenia usług, zmieniająca rozporządzenie (UE) Nr 1024/2012 w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym („rozporządzenie w sprawie IMI”) (Dz.Urz. UE L Nr 159 z 28.5.2014 r., s. 11)
EstU	ustawa estońska z 27.3.2002 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
JapU	ustawa japońska z 21.6.2006 r. o ogólnych regułach stosowania prawa
KC québ.	Kodeks cywilny Québec z 8.1.1991 r.
KC rum.	Kodeks cywilny rumuński z 17.7.2009 r.
Konst	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
konwencja brukselska	konwencja brukselska z 27.9.1968 r. w sprawie jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L Nr 339 z 21.12.2007 r., s. 3)
konwencja rzymska	konwencja z 19.6.1980 r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych (Dz.Urz. WE L Nr 266 z 9.10.1980 r., s. 1)
KoreaU	ustawa Republiki Koreańskiej (Korei Południowej) z 7.4.2001 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1666)
KP74	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. Nr 24, poz. 141 ze zm.) (nie obowiązuje)
LiechtU	ustawa Liechtensteinu z 19.9.1996 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
PrPrywM	ustawa z 4.2.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 80, poz. 432 ze zm.)
PrPrywM26	ustawa z 2.8.1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (Dz.U. Nr 101, poz. 581 ze zm.) (nie obowiązuje)
PrPrywM65	ustawa z 12.11.1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 ze zm.) (nie obowiązuje)
PrPrywMd	ustawa z 2.8.1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych (Prawo prywatne międzydzielnicowe) (Dz.U. Nr 201, poz. 580 ze zm.) (nie obowiązuje)

Wykaz skrótów

---

rozporządzenie Bruksela I	rozporządzenie Rady (WE) Nr 44/2001 z 22.12.2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE L Nr 12 z 16.1.2001 r., s. 1) (nie obowiązuje)
rozporządzenie Bruksela I bis	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L Nr 351 z 20.12.2012 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 1346/2000	rozporządzenie Rady (WE) Nr 1346/2000 z 29.5.2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. UE L Nr 160 z 30.6.2000 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 883/2004	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29.4.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L Nr 200 z 7.6.2004, s. 1)
rozporządzenie Rzym I	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z 17.6.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.Urz. UE L Nr 177 z 4.7.2008 r., s. 6)
rozporządzenie Rzym II	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 864/2007 z 11.7.2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II) (Dz.Urz. UE L Nr 199 z 31.1.2007 r., s. 40)
SłowacU	ustawa słowacka z 4.12.1993 r. o prawie prywatnym międzynarodowym i regułach jurysdykcyjnych
SzwajcU	ustawa szwajcarska z 18.12.1987 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C z 2010 r. Nr 83, s. 1)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.)
TunU	ustawa tunezyjska z 27.11.1998 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
TurU	ustawa turecka z 27.11.2007 r. o prawie prywatnym międzynarodowym
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2)
UkrU	ustawa ukraińska z 23.6.2005 r. o prawie prywatnym międzynarodowym

2. Czasopisma i publikatory

AUWr	Acta Universitatis Wratislaviensis
Clunet	Journal de droit international
CMLR	Common Market Law Review
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
Dz.Urz. WE	Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
ECLI	European Case Law Identifier
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
ICLQ	The International and Comparative Law Quarterly
IHR	Internationales Handelrecht
IPRax	Praxis des Internationalen Privat- und Verfahren- srechts
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KSP	Krakowskie Studia Prawnicze
Legalis	System Informacji Prawnej Wydawnictwa C.H.Beck
MoP	Monitor Prawniczy
MoPr	Monitor Prawa Pracy
NP	Nowe Prawo
NPN	Nowy Przegląd Notarialny
OSA/Kat.	Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administra- cyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna i Pracy
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażo- wych
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPHZ	Problemy Prawne Handlu Zagranicznego
PPPM	Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego
PS	Przegląd Sądowy
PSM	Przegląd Stosunków Międzynarodowych
PwHZ	Prawo w Handlu Zagranicznym
R.Pr.	Radca Prawny

RabelsZ	Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht
RCDIP	Revue critique de droit international privé
RdA	Recht der Arbeit
RDIPP	Rivista di diritto internazionale privato e processuale
RecdC	Recueil des Cours
Rej.	Rejent
RIDC	Revue internationale de droit comparé
RIW	Recht der internationalen Wirtschaft
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
RtDE	Revue trimestrielle de droit européen
SC	Studia Cywilistyczne
SI	Studia Iuridica
SIS	Studia Iuridica Silesiana
YPIL	Yearbook of Private International Law

3. Organy orzekające i instytucje

EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (<i>European Free Trade Association</i>)
MOP	Międzynarodowa Organizacja Pracy
SA	sąd apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
Tryb. EFTA	Trybunał Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu
TS	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dawniej Europejski Trybunał Sprawiedliwości)
UE	Unia Europejska

4. Inne skróty

ang.	angielski
art.	artykuł
lit.	litera
m.in.	między innymi
niepubl.	niepublikowany
np.	na przykład
Nr	numer
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja

Wykaz skrótów

---

przyp.	przypis
r.	rok
red.	redakcja
rozdz.	rozdział
s.	strona (-y)
t.	tom
tj.	to jest
t.j.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
vol.	volume
w zw.	w związku
wol.	wolumen
wyr.	wyrok
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz

Wykaz literatury

- Allwood W.A.*, Characteristic Performance and Labour Disputes under the Brussels Convention: Pandora's Box, Yearbook of European Law 1987, vol. 7
- Armatowska M.*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, Warszawa 2011
- Bagan-Kurluta K.*, Prawo prywatne międzynarodowe, Warszawa 2015
- Balicki J.*, Międzynarodowe prawo prywatne, Warszawa 1976
- Baran K.W.* (red.), Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2016
- Barcz J.*, Niemiecka ustawa o płacy minimalnej (*Mindestlohngesetz*) w świetle prawa Unii Europejskiej, EPS 2015, Nr 11
- Bariatti S.*, Les limites au choix de la loi applicable dans les contrats impliquant une partie faible, w: *S. Corneloup, N. Joubert* (red.), Le règlement communautaire „Rome I” et le choix de loi dans les contrats internationaux, Paris 2011
- Barnard C.*, A Proportionate Response to Proportionality in the Field of Collective Action, European Law Review 2012, Nr 2
- Barnard C.*, EC Employment Law, Oxford 2006
- Barnard C.*, More Posting, Industrial Law Journal 2014, Nr 2
- Barnard C.*, The UK and posted workers: The effect of Commission v. Luxembourg on the territorial application of British labour law, Industrial Law Journal 2009, Nr 1
- Barnard C.*, Viking and Laval: An Introduction, w: *C. Barnard* (red.), The Cambridge Yearbook of European Legal Studies 2007–2008, vol. 10
- Basedow J.*, The Law of Open Societies – Private Ordering and Public Regulation of International Relations. General Course on Private International Law, RecdC 2012, t. 360
- Ben-Israel R.*, Strikes, lockouts and other kinds of hostile actions, w: *O. Kahn-Freund, B. Hepple* (red.), International Encyclopedia of Comparative Law, vol. XV, Labour Law. Chapter 15, Tübingen 1978
- Bělohlávek A.J.*, Rozporządzenie Rzym I. Konwencja rzymska. Komentarz, t. I, Warszawa 2010
- Biernat S.*, Europejskie orzecznictwo sądów polskich przed przystąpieniem do Unii Europejskiej, PS 2005, Nr 2
- Blackett A., Trebilcock A.* (red.), Research Handbook on Transnational Labour Law, Cheltenham–Northampton 2015
- Blanpain R.*, European Labour Law, The Hague–London–Boston 1999
- Blanpain R.*, European Labour Law, Alphen aan den Rijn 2014

- Blanpain R., Bisom-Rapp S., Corbett W.R., Josephs H.K., Zimmer M.J.*, The global workplace. International and comparative employment law – cases and materials, Cambridge 2007
- Blanpain R., Matey M.*, Europejskie prawo pracy w polskiej perspektywie, Warszawa 1993
- Błaszczak P.*, Pojęcie siedziby osoby prawnej w nowej ustawie o prawie prywatnym międzynarodowym, PiP 2011, Nr 11
- Bochove L.M. van*, Overriding Mandatory Rules as a Vehicle for Weaker Party Protection in European Private International Law, Erasmus Law Review 2014, Nr 3
- Boemke B.*, Privatautonomie im Arbeitsvertragsrecht, Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht 1993, Nr 12
- Bogdan M.*, Concise introduction to EU private international law, Groningen 2006
- Bonomi A.*, Mandatory Rules in Private International Law. The Quest for Uniformity of Decisions in a Global Environment, YPIL 1999, vol. I
- Bonomi A.*, Overriding mandatory provisions in the Rome I Regulation on the Law Applicable to Contracts, YPIL 2008, vol. X
- Briggs A.*, The Brussels Convention, Yearbook of European Law 1993, vol. 13
- Brucko-Stępkowski K.*, Wybór prawa właściwego dla stosunku pracy, cz. 1, MoPr 2010, Nr 9; cz. 2, MoPr 2010, Nr 10
- Bruun N., Malmberg J.*, Sanctions for ‘EU-unlawful’ Collective Action, w: S. Evju (red.), Regulating Transnational Labour in Europe: The quandaries of multilevel governance, Oslo 2014
- Bucher A.* (red.), Commentaire romand. Loi sur le droit international privé. Convention de Lugano, Bâle 2011
- Bucher A.*, Les nouvelles règles du droit international privé suisse dans le domaine du droit du travail, w: Mélanges Alexandre Berenstein. Le droit social à l’aube du XXIe siècle, Lausanne 1989
- Bushati A.G.*, The Albanian private international law of 2011, YPIL 2013/2014, vol. 15
- Calliess G.-P.* (red.), Rome Regulations: Commentary on the European Rules of the Conflict of Laws, Alphen aan den Rijn 2015
- Carballo Piñeiro L.*, International Maritime Labour Law, Berlin–Heidelberg 2015
- Cashin-Ritaine E.*, Les cessions contractuelles de créances de sommes d’argent dans les relations civiles et commerciales franco-allemandes, Paris 2001
- Cavalier G., Upex R.*, The Concept of Employment Contract in European Union Private Law, The International and Comparative Law Quarterly 2006, Nr 3
- Charbonneau A.*, Marché international du travail maritime. Un cadre juridique en formation, Aix-en-Provence 2009
- Clerici R.*, Quale favor per il lavoratore nel regolamento Roma I, w: G. Venturini, S. Barriatti (red.), Nuovi strumenti del diritto internazionale privato. Liber Fausto Pocar, Milano 2009
- Collins H.*, Independent Contractors and the Challenge of Vertical Disintegration to Employment Protection Laws, Oxford Journal of Legal Studies 1990, Nr 3

- Collins H.*, Social Dumping, Multi-level Governance and Private Law in Employment Relationships, w: *D. Leczykiewicz, S. Weatherill* (red.), *The Involvement of EU Law in Private Law Relationships*, Oxford–Portland 2013
- Coursier P.*, *Le conflit de lois en matière de contrat de travail. Étude en droit international privé français*, Paris 1993
- Cylichowski Z.*, *Prawo międzynarodowe publiczne i prywatne*, Warszawa 1932
- Czepelak M.*, *Autonomia woli w prawie prywatnym międzynarodowym Unii Europejskiej*, Warszawa 2015
- Czepelak M.*, Europeizacja międzynarodowego prawa zobowiązań umownych a prawo polskie, *PiP* 2009, Nr 6
- Czepelak M.*, Europejskie przepisy o prawie właściwym dla zobowiązań umownych a umowy międzynarodowe, *EPS* 2008, Nr 10
- Czepelak M.*, *Międzynarodowe prawo zobowiązań Unii Europejskiej. Komentarz do rozporządzeń rzymskich*, Warszawa 2012
- Czepelak M.*, *Umowa międzynarodowa jako źródło prawa prywatnego międzynarodowego*, Warszawa 2008
- Czepelak M.*, Wprowadzenie konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych z 19.06.1980 r. do polskiego porządku prawnego, *EPS* 2007, Nr 5
- Czepelak M.*, Wybór prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych w rozporządzeniu rzymskim II, *KPP* 2009, Nr 2
- Czubik P.*, Obowiązki norm kolizyjnych z umów o pomocy prawnej zawartych z Białorusią, Ukrainą i Rosją w obrębie materii objętej zakresem zastosowania rozporządzeń europejskich, *NPN* 2015, Nr 3
- Davies A.C.L.*, One Step Forward, Two Steps Back? The Viking and Laval Cases in the ECJ, *Industrial Law Journal* 2008, Nr 2
- Davies P.*, Posted Workers: Single Market of Protection of National Labour Law System?, *CMLR* 1997, Nr 3
- Davies P.*, The Posted Workers Directive and the EC Treaty, *Industrial Law Journal* 2002, vol. 31, Nr 3
- Däubler W.*, Das neue internationale Arbeitsrecht, *RIW* 1987, Nr 4
- Däubler W.*, Posted Workers and Freedom to Supply Services, *Industrial Law Journal* 1998, Nr 3
- Deinert O.*, Arbeitnehmerentsendung im Rahmen der Erbringung von Dienstleistungen innerhalb der europäischen Union – Rechtsprobleme der Sonderanknüpfung eines „harten Kerns“ arbeitsrechtlicher Vorschriften des Arbeitsortes, *RdA* 1996, Nr 6
- Deinert O.*, *Internationales Arbeitsrecht*, Tübingen 2013
- Deinert O.*, Posting of Workers to Germany – Previous Evolutions and New Influences Throughout EU Legislation Proposals, *International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations* 2000, Nr 3
- Desmarais J.*, Les modes alternatifs de règlement des conflits en droit du travail, *RIDC* 1997, Nr 2